

Nr 1*Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.*

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskningen av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning har båda kamrarna till lagutskott hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1964.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från justitieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diarium, vilka år 1964 förts i nämnda expedition, dels protokoll över de av justitieombudsmannen under året verkställda inspektionerna, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte har på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början att val av justitieombudsman och ställföreträdare för honom förrättades den 12 mars 1964 för den i § 68 riksdagsordningen angivna tiden, därvid Alfred Bexelius omvaldes till justitieombudsman och till ny ställföreträdare efter hovrättsrådet Holger Nordqvist, som i samband med utnämning till häradshövding i Hedemora domsaga undanbett sig omval, utsågs lagmannen i hovrätten för Övre Norrland Bengt Sandström.

Justitieombudsmannen har begagnat sig av semester den 9—den 18 mars, den 28—den 31 maj, den 27—den 31 juli, den 8 september, den 5—den 24 oktober samt den 9 och den 16 december 1964, därvid ämbetet föreståtts av Nordqvist den 9—den 12 mars och av Sandström under tiden den 28—den 31 maj och övriga ledigheter därefter. För att få tillfälle att ägna erforderlig tid åt de ur principiell synpunkt viktigaste ärendena och för att nedbringa förefintlig arbetsbalans har justitieombudsmannen vidare med stöd av 24 § andra stycket instruktionen för riksdagens ombudsmän uppdragit åt Nordqvist att under tiderna den 1 januari—den 16 februari och den 23 februari—den 8 mars samt åt Sandström att under tiderna den 23—den 30 mars, den 7—den 26 april, den 1—den 18 maj, den 1—den 10 juni, den 18

juni—den 12 juli, den 24—den 26 juli, den 1—den 9 augusti, den 29 augusti—den 7 september, den 9 september—den 4 oktober samt den 25 oktober—den 31 december 1964 med undantag för de två förut omnämnda dagar, under vilka justitieombudsmannen begagnade sig av semester, förrätta å ämbetet ankommande göromål med avseende å ärenden, vilkas avgörande han icke själv förbehållit sig.

Ämbetsberättelsen upptager en redogörelse för ärenden av mera allmänt intresse. I berättelsen är jämväl intagna av justitieombudsmannen under år 1964 gjorda framställningar till Konungen. Framställningarna har avsett:

- 1) ersättning av allmänna medel åt klagande på grund av felaktig handläggning av införselärende;
- 2) åtgärder för att tillvarataga okända sakägares rätt till ersättning på grund av att dem tillkommande rätt till myrslogar frånhänts dem i samband med laga skifte inom Ore socken;
- 3) vissa statstjänstemäns rätt till fribiljetter från transportföretag;
- 4) ersättning av allmänna medel åt klagande i anledning av fel vid köpe-skillingsfördelning efter exekutiv auktion;
- 5) nåd för B. I. L. Wikros;
- 6) åtgärder till stärkande av kontrollen över boutredningsmäns förmögenhetsförvaltning; samt
- 7) ändring av 6 § passkungörelsen avseende passmyndighets prövningsrätt i vissa fall, då misstanke om brott föreligger mot passökande.

Sedan Kungl. Maj:t berett justitieombudsmannen tillfälle därtill har han avgivit remissyttranden över

1963 års JO-utrednings framställning om viss grundlagsändring, författningsutredningens förslag till regeringsform, samma utrednings förslag till riksdagsordning, ett av särskild utredningsman framlagt betänkande angående exekutionsavgifter.

Vidare har justitieombudsmannen på begäran av chefen för civildepartementet avgivit utlåtande över ett inom departementet utarbetat betänkande med förslag rörande de offentliga tjänstemännens förhandlingsrätt. Därjämte har infortrade utlåtanden avgivits till första lagutskottet över motionen II: 263 angående riksdagens ombudsmäns verksamhet och till bevillningsutskottet angående motionerna I: 16 och II: 19 om ökat rättsskydd för den enskilde i skatteärenden samt angående motionerna I: 453 och II: 545 om ökat rättsskydd i skattefrågor genom förstärkning av JO-ämbetet.

I anledning av brister och otydligheter i lagstiftningen, vilka uppmärksamats vid prövning av klagomål eller i samband med inspektioner, har handlingarna i ett flertal ärenden överlämnats till vederbörande departementschef eller pågående utredningar för kännedom.

Under sina ämbetsresor 1964 har justitieombudsmannen inspekterat länsstyrelsen i Kalmar län, lantbruksnämnden, länsbostadsnämnden, länsarbetsnämnden, läns skolnämnden och länsnykterhetsnämnden i samma län, rådhusrätten i Kalmar samt Södra Möre, Ölands, Norra Möre och Stranda, Aspelands och Handbörds, Sevede och Tunaläns samt Tjusts domsagor, landsfogden i Kalmar län, stadsfiskalerna i Kalmar och Oskarshamn samt landsfiskalerna i Mörbylånga, Stranda, Högsby, Västerviks och Vassmolösa distrikt,

överlantmätaren i Kalmar län, fångvårdsanstalterna i Kalmar och Västervik, Gudmundsgårdens skolhem, barnvårdsnämnderna i Kalmar, Gärdslösa, Oskarshamn och Högsby, nykterhetsnämnderna i Kalmar, Oskarshamn och Högsby, socialnämnderna i Kalmar och Oskarshamn, stadsfogden och uppborðsverket i Kalmar, kommunalborgmästaren i Oskarshamn, häradsskrivarna i Oskarshamns, Högsby, Kalmar norra och södra, Västerviks och Vimmerby fögderier, pastorsämbetet i Kalmar och S:ta Gertruds sjukhus.

Vidare har justitieombudsmannen besökt ungdomsanstalten Roxtuna. Tjänstförrättande justitieombudsmannen Sandström har inspekterat rådhusrätterna i Umeå och Skellefteå, Umeå samt Västerbottens södra, västra, mellersta och norra domsagor, stadsfiskalen i Skellefteå och landsfiskalerna i Umeå norra, Skellefteå norra och Lycksele distrikt samt stadsfogden i Umeå.

Över de under år 1964 handlagda klagomålen och anställda åtalen m. m. meddelas i berättelsen följande översikt.

»På sätt framgår av ämbetsberättelsen till 1964 års riksdag uppgick antalet av de till år 1964 balanserade, under handläggning varande ärendena till	430
Antalet under år 1964 diarieförda ärenden har uppgått till 1 461 (mot 1 423 under år 1963 och 1 178 under år 1962). Av dessa avsågo 27 JO-ämbetets organisation och dylikt. Av återstående 1 434 under år 1964 diarieförda ärenden ha anhängiggjorts	
genom klagomål	1 239
genom remisser från Kungl. Maj:t eller riksdagen	5
på grund av tidningsartiklar	11
på grund av anmärkning vid inspektion eller eljest på JO:s initiativ	179
Summa balanserade och inkomna ärenden	1 864

Tabell över de verksamhetsområden som berörts av de under år 1964 diarieförda ärendena¹

Verksamhetsområden	Klagomål	JO:s initiativ	Summa
Domstolsväsendet (utom förvaltningsdomstolar)	130	96	226
Åklagarväsendet	106	24	130
Polisväsendet: brottmål	121	5	126
andra polisiära ärenden	76	6	82
Erekvitionsväsendet	39	4	43
Fångvården	163	—	163
Medicinalväsendet: sinnessjukvården	114	—	114
i övrigt	45	1	46
Nyktterhetsvården	26	5	31
Barna- och ungdomsvården	47	12	59
Byggnadsväsendet	17	5	22
Hysesregleringen	3	—	3
Lantmäteriet	21	1	22
Skolväsendet	30	4	34
Taxeringsväsendet	50	5	55
Administrationn i övrigt (avseende andra ärenden än de ovan nämnda)			
centrala statliga verk och nämnder	61	—	61
länsstyrelser	48	23	71
andra lokala organ	57	6	63
Statens affärsdrivande verk	21	1	22
Kyrkliga myndigheter	12	—	12
Kommunala myndigheter (i övrigt)	85	2	87
Kungl. Maj:t i statsrådet och riksdagen	6	—	6
Enskilda sammanslutningar och personer	34	—	34
Förfrågningar, orediga klagomål o. d.	50	—	50

¹ Åtskilliga ärenden ha avsett flera verksamhetsområden.

Av ovan omnämnda 1 864 ärenden ha under år 1964:

1) till annan myndighet överlämnats	3
2) såsom återkallade avskrivits	12
3) utan åtgärd avskrivits	381
4) efter vederbörandes hörande eller efter annorledes verkställd utredning avskrivits	722
5) till åtal hänvisats	2
6) föranlett framställningar till Kungl. Maj:t	7
7) föranlett avgivandet av remissutlåtanden	7
8) föranlett rättelse, påpekande, erinran eller annan åtgärd	283
och äro vid 1964 års slut:	
9) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelse av avgivande eller annan utredning vilande	195
10) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	70
11) på prövning beroende	182

Summa 1 864

De två under år 1964 beslutade åtalerna ha riktats

- 1) mot en landsfiskal för tjänstemissbruk m. m.; samt
- 2) mot en vattenrättsdomare för kränkande uttalanden mot en advokat m. m.»

Rörande arbetsbalansen anför justitieombudsmannen bl. a. följande. Antalet klagomål har under år 1964 stigit till 1 239 mot 1 224 under 1963 och 960 under 1962. Antalet ärenden som upptagits på justitieombudsmannens initiativ har uppgått till 190 under 1964 mot 172 under 1963 och 203 under 1962. Härtill kommer 5 remisser från Kungl. Maj:t eller riksdagen. Hela antalet nya ärenden har under 1964 uppgått till sammanlagt 1 434 mot 1 396 under 1963 och 1 163 under 1962. Under år 1964 har avgjorts 1 417 ärenden mot 1 351 under 1963 och 1 056 under 1962. Härigenom har antalet vid årsskiftet 1964/65 balanserade ärenden stigit till 447 mot 430 vid slutet av 1963 och 385 vid årsskiftet 1962/63. Av de till år 1965 balanserade ärendena har 80 inkommit före år 1964. Motsvarande siffra vid föregående årsskifte var 60. Med en så stor arbetsbörda kan det icke undvikas att avgörandet av vissa ärenden fördröjts. Missnöje med sådana dröjsmål har vid flera tillfällen kommit till justitieombudsmannens kännedom. I anledning härav har han — för att få en bild av dröjsmålen omfattning — gjort en undersökning beträffande de 666 ärenden som avgjordes under första halvåret 1964. Av dessa 666 ärenden hade 51 % slutligt avgjorts inom en månad efter det ärendena anhängiggjordes, 69 % inom tre månader, 83 % inom sex månader och 91 % inom ett år. Återstående 9 % — vilka alltså avgjorts först mera än ett år efter anhängiggörandet — avser huvudsakligen omfattande och svårbedömda ärenden samt ärenden, i vilka myndigheternas protokoll och handlingar icke blivit tillgängliga dessförinnan, och ärenden rörande inspektionsanmärkningar, vilka senare av naturliga skäl i allmänhet tages i sista hand. Att balansen stigit sammanhänger främst med att under december 1964 över 100 initiativärenden i anledning av inspektionsanmärkningar upptagits. De flesta av dessa ärenden har måst balanseras till nästa år i avbidan på vederbörandes hörande. Det bör dock noteras att antalet på prövning beroende ärenden nedgått till 182 från 237 vid föregående årsskiftet.

Berättelsen upptager meddelande därom, att under år 1964 någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit meddelad av Kungl. Maj:t.

Utskottet. Vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 4 februari 1965

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Erik Svedberg, Ernulf, Arvidson, fröken Mattson, herrar Hjorth, Ferdinand Nilsson och Schött;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, fru Johansson, herrar Östrand, Ekström i Björkvik, Svensson i Vä, fru Kristensson, fru Löfqvist och herr Gustafsson i Borås.